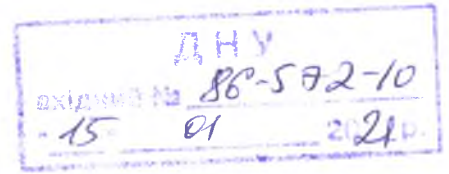


ВІДГУК



офіційного опонента
на дисертацію Толочко Наталії Валеріївни
на тему: «Становлення і розвиток телебачення на Закарпатті в
історичному, політичному, культурному контекстах»
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних
комунікацій
за спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

Телебачення прикордонної західної області України є важливою складовою європейського, національного медіапростору і, безумовно, віддзеркалює проблеми, актуальні для всієї української медіаспільноти. Потреба комплексного дослідження телемовлення Закарпаття зумовлена історичними, суспільно-політичними, культурними обставинами його розвитку, функціонуванням у багатонаціональному полікультурному краї нашої держави. Окрім того, проблематика регіонального телебачення актуалізується в контексті глобальних і локальних інформаційних викликів, а також у зв'язку з реформуванням медіагалузії (процесами роздержавлення, створенням Суспільного мовлення на базі регіональних телерадіостудій).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;
- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (список використаної літератури вміщує 490 найменувань);
- відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій»;
- достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями та з авторефератом дає нам можливість визнати, що мету дослідження досягнуто. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані

автором особисто і характеризуються певною науковою новизною. Зокрема, автором *уперше визначено* особливості формування закарпатського телебачення залежно від інформаційної політики держав та державних утворень, до яких уходило Закарпаття; *здійснено* комплексний науковий аналіз телевізійного мовлення найзахіднішої області України – як державного, так і приватних телеканалів; *досліджено* специфіку розвитку телевізійних медіа в контексті суспільнополітичної ситуації в регіоні, зосереджено увагу на залежності телеканалів від місцевої влади й окремих політиків; *систематизовано й виокремлено* регіональні особливості мовлення, *схарактеризовано* телевізійний контент для етноспільнот; *проаналізовано* період організації й перших років роботи Суспільного ТБ на Закарпатті, *виокремлено* основні проблеми, наголошено на доцільності мовлення для національних меншин краю; *запропоновано* стратегію розвитку телебачення прикордонного поліетнічного регіону, у якій зосереджено увагу на важливості збереження мовлення для всіх національних громад, оригінального авторського контенту й на потребі його удосконалення відповідно до інформаційних викликів сьогодення.

Крім того автором *удосконалено* теоретико-методологічні засади вивчення регіонального телебачення та підходи до аналізу поліетнічного медіасередовища.

Також *набули подальшого розвитку* вивчення проблем реформування регіонального телебачення в контексті поступу новітніх медіа та концепція сучасного процесу консолідації жителів України, зокрема представників етноспільнот, засобами телебачення.

Таким чином, змістовне наповнення пунктів наукової новизни дійсно має фундаментальне теоретичне та практичне значення, як для науки соціальних комунікацій так і для споріднених з нею за об'єктом наукової уваги напрямів наукової думки.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні наукові положення і висновки дисертації висвітлено у 16 наукових працях, 2 з них у зарубіжних наукових виданнях, 6 тез науково-практичних конференцій, розділ у колективній монографії «Закарпатські медіа крізь призму етнотолерантності» (Ужгород: Гражда, 2019. 372 с. С. 184–278), де підрозділ 3.1. – «Радіо й телебачення» – розділу III належить дисертантці, 7 – у фахових виданнях.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і надають авторові право публічного захисту дисертації. Детальний аналіз представлених рукопису та автореферату дисертації дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Практичне значення роботи

Наукова робота є результатом самостійного дослідження авторки, в якому представлені власні ідеї й наукові напрацювання. Ідеї, положення та припущення інших науковців використані тільки для підтвердження власних ідей здобувача й мають відповідні покликання.

Одержані результати можуть бути використані:

– у практичній діяльності – з метою аналізу аудіовізуальних ЗМІ в поліетнічному середовищі, при виробленні стратегічних напрямів інформаційної політики України з урахуванням особливостей роботи аудіовізуальних медіа в прикордонних регіонах та при здійсненні заходів, спрямованих на розвиток інформаційного простору регіону;

– у навчальному процесі – у закладах вищої освіти, що здійснюють підготовку за спеціальністю «Журналістика», зокрема, під час викладання таких дисциплін, як: «Теорія і практика телемовлення», «Основи журналістики», «Історія української журналістики», «Історія закарпатської журналістики», «Медіа національних меншин» тощо.

– у науково-дослідній діяльності – для розв'язання низки академічних наукових проблем щодо функціонування телебачення в Україні, зокрема заповнення «білих плям» у галузі українського журналістикознавства.

Висновки повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень. Дисертант стисло формулює основні результати дослідження, які викладені у тому числі і у структурній частині автореферату. На наш погляд, найбільш цінними є ті висновки які стосуються: сформованого теоретичного наукового підґрунтя вивчення регіонального телебачення, визначення його найбільш ефективного інструментарію; опрацювання емпіричного матеріалу в історичному аспекті, розробленої класифікації основних етапів розвитку телебачення Закарпатської області; виокремлення характерних ознак закарпатського телебачення різних періодів з урахуванням етнокультурних рис краю; аналіз контенту, дослідження проблематики, технічних й творчих потужностей державного телебачення (сучасного Суспільного мовлення), приватних телеканалів Закарпаття з часів незалежності; виявлення новітніх тенденцій телебачення Закарпаття, окреслення стрижневих проблем й перспектив; вироблення пропозицій щодо якісної трансформації закарпатського телебачення з урахуванням історичної, етнокультурної, політичної специфіки краю та кризь призму сучасних викликів, загроз.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що кандидатська дисертація Толочко Наталії Валеріївни є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту й, безперечно, має постульовану саме автором науково-теоретичну та практичну цінність. Теоретична значущість роботи полягає у формуванні теоретичного наукового підґрунтя вивчення регіонального телебачення, визначення його найбільш ефективного інструментарію; опрацюванні емпіричного матеріалу в історичному аспекті, розробленні класифікації основних етапів розвитку

телебачення Закарпатської області; виокремленні характерних ознак закарпатського телебачення різних періодів з урахуванням етнокультурних рис краю; аналізі контенту, дослідженні проблематики, технічних й творчих потужностей державного телебачення (сучасного Суспільного мовлення), приватних телеканалів Закарпаття з часів незалежності; виявленні новітніх тенденцій телебачення Закарпаття, окресленні стрижневих проблем й перспектив; виробленні пропозицій щодо якісної трансформації закарпатського телебачення з урахуванням історичної, етнокультурної, політичної специфіки краю та кризь призму сучасних викликів, загроз.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Дисертація складається зі переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, що містять дванадцять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 280 сторінок, з них основного тексту – 183 сторінки. Список використаних джерел містить 490 найменувань. Структура дисертації логічно побудована, що сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань. Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до такого роду наукових робіт. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Загалом дисертаційне дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні. Проте, оскільки деякі його положення є дискусійними, що пов'язано з означенням дисертантом власної позиції окремих досліджуваних проблем, варто зробити певні уточнення, зауваження та рекомендації з метою подальшого удосконалення обумовленої проблематики.

1. В контексті визначної мети вбачається значна увага до дослідження розвитку та функціонування радіомовлення Закарпаття, натомість розкриття цього напрямку - не визначено як одне із завдань роботи.

2. Оскільки дисертантка аналізує розвиток телебачення на території Закарпаття, то нам видається за доцільне було б здійснити порівняльну характеристику предмета пошуку з іншими прикордонними етнокультурними територіями України (Одещинна, Чернівеччина тощо) у контексті – спільне/відмінне, щоб додатково проілюструвало особливості його розвитку в конкретному регіоні.

3. Потребують додаткового роз'яснення виокремлені дисертанткою аспекти дослідження (журналістичнознавчий, політичний, історичний, етнологічний, культурологічний, соціологічний та лінгвістичний), та чому саме

журналістикознавчий був означений як найважливіший для подальшого пошуку (с. 43).

4. Широко представлений у роботі проблемно-тематичний аналіз програм на досліджуваних телеканалах доцільно було б вмістити в узагальнену таблицю чи представити графічно задля візуалізації величезного масиву опрацьованого матеріалу.

Загальний висновок до дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Толочко Н.В. «Становлення і розвиток телебачення на Закарпатті в історичному, політичному, культурному контекстах» є самостійною, цілісною і завершеною науковою працею, у якій отримано нові наукові результати.

За змістом і формою дисертаційна робота повністю вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами), а Толочко Наталія Валеріївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри
журналістики та засобів масової комунікації
Національного університету «Львівська політехніка»,
к.н. із с.к., доцент

З.В. Галаджун

Підпис Галаджун З.В. засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»



Р.Б. Брилинський